

18-10-2025 Η οικογένεια και το παιδί στη σύγχρονη εποχή (ομιλία Γεώργιου Καρατάσιου)

- Η οικογένεια είναι το πρώτο σχολείο ζωής. Εκεί γράφονται τα πρώτα μαθήματα της αγάπης, της εμπιστοσύνης, της πειθαρχίας και της πίστης. Εκεί θεμελιώνονται οι αξίες που θα συνοδεύουν το παιδί σε όλη του τη ζωή.
- Η Εκκλησία και η Παιδαγωγική μπορούν να συμπορευτούν, ώστε η γονεϊκότητα να γίνει λειτούργημα, χαρά και προσευχή, με οδηγό την πίστη, την παιδαγωγική γνώση, αλλά και την αγάπη για τα παιδιά.
- Η σχέση μας με τα παιδιά δεν έχει μία συνταγή επιτυχίας. Έχει ψυχή, ευθύνη και καθημερινό αγώνα. Αυτή η σχέση κρίνει τελικά όχι μόνο το μέλλον των παιδιών μας, αλλά και τη δική μας πορεία ως ανθρώπων.
- Οι πιο βαθιές αλήθειες για τη διαπαιδαγώγηση δεν βρίσκονται στα βιβλία, αλλά στις στιγμές της καθημερινής επαφής, εκεί που ένα βλέμμα, μία φράση, ένα όριο ή ένα χάδι μπορούν να διαμορφώσουν χαρακτήρες.
- Τα όρια δεν είναι τιμωρία ούτε έλεγχος. Είναι ένα πλαίσιο ασφάλειας.
- Όταν λέμε στο παιδί "σου βάζω όρια", δεν εννοούμε "σου επιβάλλομαι", αλλά "σε προστατεύω". Είναι όπως το κάγκελο στο μπαλκόνι. Δεν είναι για να μας περιορίζει, είναι για να μπορούμε να στεκόμαστε χωρίς φόβο.
- Η οριοθέτηση δεν είναι μία στιγμιαία πράξη, είναι μία στάση ζωής. Απαιτεί σταθερότητα, συνέπεια και κανόνες, που ισχύουν κάθε μέρα. Όχι σήμερα λέμε "ναι", αύριο λέμε "όχι".
- Η αληθινή αγάπη και χαϊδεύει και προστατεύει.
- Ένα παιδί που μεγαλώνει χωρίς όρια μεγαλώνει με ανασφάλεια, δεν νιώθει σιγουριά.
- Τα παιδιά μάς παρατηρούν πώς βάζουμε τα όρια. Αν τα βάζουμε με σεβασμό, μαθαίνουν σεβασμό. Αν τα βάζουμε με θυμό, μαθαίνουν φόβο. Η γλώσσα των ορίων πρέπει να συνδέει, όχι να απομακρύνει.
- Οι κανόνες απαιτούν συνέπεια και από αυτούς που τους θέτουν. Για παράδειγμα, αν οι γονείς πουν ότι τα κινητά τηλέφωνα θα μείνουν εκτός υπνοδωματίου μετά τις 09:30, πρέπει και οι ίδιοι να τηρήσουν αυτόν τον κανόνα. Τα όρια δεν δίνονται αυταρχικά, αλλά βιωματικά.
- Όταν το παιδί δοκιμάζει τα όρια, που είναι κάτι φυσιολογικό, εμείς οφείλουμε να μην απαντούμε με φωνές. Γιατί η πειθαρχία δεν οικοδομείται με φόβο, αλλά με συνέπεια και κατανόηση.
- Όταν το παιδί κάνει μια ζημιά, π.χ. πετάει και σπάει ένα παιχνίδι του, εμείς να μην σπεύδουμε αμέσως να αποκαταστήσουμε τη ζημιά, αλλά να αφήνουμε να περάσει κάποιο διάστημα, ώστε το παιδί να μάθει την υπευθυνότητα και την εσωτερική πειθαρχία.
- Το παιδί χρειάζεται και τη στοργή της μητέρας και τη σταθερότητα του πατέρα. Όχι ως στερεότυπα, αλλά ως δύο τρόπους αγάπης που συμπληρώνουν ο ένας τον άλλον.
- Όταν οι γονείς συνεργάζονται, το παιδί μαθαίνει ότι η αγάπη είναι ομαδική υπόθεση.
- Η γονεϊκότητα δεν είναι μόνο παιδαγωγικό έργο. Είναι και πνευματική αποστολή. Δεν αρκεί

να μεγαλώνουμε καλά παιδιά. Χρειάζεται και να τους δείχνουμε τον δρόμο της ελπίδας, της πίστης και της προσευχής. Γιατί η προσευχή μέσα στο σπίτι δεν είναι τύπος, είναι οξυγόνο ψυχής. Το παιδί που βλέπει τον πατέρα ή τη μητέρα να προσεύχεται μαθαίνει ότι Θεός είναι εδώ, ακούει, αγαπά και δεν εγκαταλείπει.

- Σήμερα τα παιδιά μεγαλώνουν σε έναν κόσμο γεμάτο ερεθίσματα, αλλά πολύ φτωχό σε ουσιαστική επαφή και επικοινωνία.
- Η συναισθηματική νοημοσύνη, δηλαδή είναι η ικανότητα να αναγνωρίζουμε, να εκφράζουμε και να διαχειριζόμαστε τα συναισθήματά μας, είναι ίσως το πιο κρίσιμο εφόδιο για τη ζωή. Το παιδί τη μαθαίνει πρώτα από μας μέσα από τα παραδείγματα. Αν αποσύρουμε την αγάπη μας όταν κάνει ένα λάθος, μαθαίνει ότι η αγάπη εξαρτάται από την επιτυχία. Αν όμως δείξουμε ότι μπορούμε να συζητήσουμε, να ζητήσουμε συγνώμη και αν διαχειριστούμε τις αποτυχίες μας, τότε μαθαίνει την ωριμότητα μέσα από τη σχέση.
- Η λέξη σχέση είναι κομβική για τη λειτουργία της οικογένειας και όχι μόνο.
- Μόνο όταν κατανοούμε τα συναισθήματα του παιδιού, μπορούμε πραγματικά να το καθοδηγήσουμε.
- Ενσυναίσθηση είναι η ικανότητα να μπαίνουμε για λίγο "στα παπούτσια" του άλλου. Δεν σημαίνει να δικαιολογούμε τα πάντα, αλλά να έχουμε διάθεση κατανόησης.
- Όταν ένα παιδί φωνάζει ή αρνείται, δεν είναι αναιδές κατ' ανάγκη. Είναι ανήμπορο να εκφραστεί με άλλον τρόπο. Ο ρόλος μας είναι να το βοηθήσουμε να "μεταφράσει" τα συναισθήματά του σε λόγια, να μιλήσει.
- Η ενσυναίσθηση δεν αναιρεί τα όρια, απλώς τα κάνει πιο ανθρώπινα. Η φάση "καταλαβαίνω αλλά..." χτίζει μια γέφυρα ανάμεσα στην κατανόηση και τη συνέπεια.
- Όταν το παιδί βλέπει τους γονείς να συνεργάζονται, να ακούν και να σέβονται ο ένας τον άλλον, μαθαίνει τον σεβασμό. Όταν βλέπει έλλειψη διαλόγου και συγκρούσεις, μαθαίνει τον φόβο και τη βία. Όταν ακούει τον γονέα να λέει "πες πως δεν είμαι εδώ", μαθαίνει το ψέμα.
- Το σπίτι είναι το πρώτο σχολείο των συναισθημάτων.
- Πολλά παιδιά που δυσκολεύονται στο σχολείο δεν έχουν έλλειψη ικανοτήτων, αλλά έλλειψη εργαλείων συναισθηματικής διαχείρισης.
- Τα παιδιά χρειάζονται ενθάρρυνση και επιβράβευση της προσπάθειας ασχέτως του αποτελέσματος.
- Τα παιδιά που νιώθουν ότι τα ακούν, συνεργάζονται. Γιατί η αποδοχή πάντα προηγείται της επιτυχημένης καθοδήγησης.
- Η επικοινωνία δεν είναι απλώς να μιλάμε. Κυρίως είναι να ακούμε. Πολλές φορές το παιδί δεν ζητάει λύση. Ζητάει την παρουσία μας. Ζητάει να νιώσει ότι υπάρχει κάποιος που θα το ακούσει χωρίς να το διακόψει, χωρίς να το κρίνει.
- Τα παιδιά δεν ζητούν γονείς φίλους. Ζητούν γονείς ασφαλείς.
- Πέντε λεπτά πραγματικής ακρόασης αξίζουν περισσότερο από είκοσι λεπτά διάλεξης. Αυτό

λέγεται ενεργητική ακρόαση, η οποία είναι το κλειδί για μια αποτελεσματική επικοινωνία.

- Ενεργητική ακρόαση είναι η ικανότητα να καταβάλει κανείς μια συνειδητή προσπάθεια, ώστε να ακούει με προσοχή και να κατανοεί τι του λέει ο άλλος, π.χ. ένα παιδί.
- Τον ψηφιακό κόσμο, στον οποίο ζουν τα παιδιά, οφείλουμε να τον οριοθετήσουμε. Το κινητό, το τάμπλετ, ο υπολογιστής δεν είναι εχθροί, αλλά εργαλεία. Το ζήτημα είναι ποιος τα χρησιμοποιεί, πώς και πότε. Αν το κινητό χρησιμοποιείται ως μέσο για να μην φωνάζει το παιδί, τότε αυτό γίνεται ρυθμιστής συναισθημάτων. Αν όμως χρησιμοποιείται με μέτρο και σωστή καθοδήγηση, τότε μπορεί να γίνει πηγή γνώσης και δημιουργίας.
- Να καθιερώσουμε ζώνες χωρίς οθόνες στο σπίτι, π.χ. πριν τον ύπνο και πριν το φαγητό.
- Να μιλάμε με τα παιδιά ανοιχτά, καθαρά και χωρίς φόβο για τους κινδύνους του διαδικτύου και για το πώς μπορούμε να τους αποφύγουμε.
- Το άγχος, η μοναξιά, η πίεση της επίδοσης και η σύγκριση μέσα από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης δημιουργούν μία εσωτερική κόπωση στα παιδιά. Οι γονείς οφείλουν να αναγνωρίζουν τα σημάδια αυτής της κόπωσης, όπως είναι οι απότομες αλλαγές στη διάθεση, η απομόνωση και κυρίως η απώλεια ενδιαφέροντος. Η έγκαιρη συζήτηση, η ζεστασιά και η συνεργασία και με το σχολείο ή με έναν ειδικό δεν είναι αδυναμία, είναι φροντίδα.
- Το πιο ισχυρό μήνυμα που μπορούμε να δώσουμε στο παιδί είναι ότι δεν είναι μόνο του και ότι είμαστε μαζί του.
- Να θυμόμαστε ότι πίσω από κάθε δύσκολη συμπεριφορά υπάρχει ένα συναίσθημα και πίσω από ένα κουρασμένο παιδί μπορεί να είναι κι ένας κουρασμένος γονιός.
- Για να δώσουμε στα παιδιά γαλήνη, οφείλουμε πρώτα να φροντίσουμε τη δική μας ψυχή.
- Ένας γονιός που προσεύχεται, που ζητά βοήθεια, που μιλά με τα παιδιά, δείχνει στα παιδιά πως η δύναμη βρίσκεται στην ειλικρίνεια και όχι στην τελειότητα.
- Τα παιδιά παρακολουθούν πώς μιλάμε στο σπίτι για τους δασκάλους. Αν μιλάμε με σεβασμό, το παιδί θα μάθει να τους σέβεται. Αν τους αποδομούμε, κάτι που δυστυχώς γίνεται από πολλούς γονείς, το παιδί μαθαίνει να αμφισβητεί κάθε αρχή.
- Το σχολείο δεν είναι αντίπαλος της οικογένειας, αλλά σύμμαχός της. Η συνεργασία γονέων και εκπαιδευτικών είναι χρήσιμη, γιατί και οι δύο πλευρές θέλουν το ίδιο, δηλαδή να προοδεύσει το παιδί, να χαρεί τη μάθηση, να σταθεί με αυτοπεποίθηση και ήθος μέσα στον κόσμο. Όταν η οικογένεια και το σχολείο λειτουργούν με εμπιστοσύνη και κοινό πνεύμα, τα αποτελέσματα πραγματικά είναι εντυπωσιακά.
- Η καλή σχέση γονέων και δασκάλων είναι ευθύνη και των δύο πλευρών και χτίζεται με σεβασμό, εμπιστοσύνη, συνεργασία, ενότητα και σταθερότητα.
- Η ενδοσχολική βία και ο εκφοβισμός, που δυστυχώς αυξάνονται τα τελευταία χρόνια, δεν λύνονται με τιμωρίες, φωνές ή απειλές. Λύνονται μέσα από σχέσεις εμπιστοσύνης, σταθερής παρουσίας και ειλικρινούς ενδιαφέροντος.
- Η παραβατικότητα είναι συνήθως καρπός μοναξιάς, έλλειψης ορίων ή αστάθειας στις

σχέσεις με τους ενήλικους. Ένα παιδί που νιώθει ότι το αγνοούν προσπαθεί να κάνει αισθητή την παρουσία του με τον λανθασμένο τρόπο που γνωρίζει, δηλαδή με τη συμπεριφορά του, η οποία άλλοτε είναι προκλητική και άλλοτε σιωπηλή και κλειστή.

- Πίσω από κάθε πράξη βίας κρύβεται συνήθως ένα ανικανοποίητο αίσθημα, ένας φόβος, μια ανασφάλεια, μια πληγή που δεν έχει ειπωθεί. Όταν το παιδί νιώθει ότι δεν μπορεί να εκφραστεί, η βία γίνεται η γλώσσα του πόνου του. Γι' αυτό η αντιμετώπιση είναι να το ακούσουμε, να του δείξουμε ότι το λάθος του δεν το ακυρώνει ως άνθρωπο.
- Όταν το παιδί βιώσει πως υπάρχει ενήλικος που το καταλαβαίνει, τότε αρχίζει να αλλάζει από μέσα προς τα έξω.
- Στην κοινωνία που ζούμε τα παιδιά μεγαλώνουν δίπλα σε συμμαθητές με διαφορετικές δυνατότητες, κουλτούρες και γλώσσες. Η αποδοχή της διαφορετικότητας δεν είναι μόδα, είναι πολιτισμός και ξεκινάει από το σπίτι. Όταν το παιδί ακούει τον γονιό να μιλάει με σεβασμό για τον άλλον, μαθαίνει βιωματικά τον σεβασμό. Η αγάπη και αποδοχή δεν διδάσκονται με θεωρία, αλλά μεταδίδονται με το παράδειγμα.
- Η κοινωνία μας δυναμώνει, όταν μαθαίνει να αγκαλιάζει κάθε παιδί, είτε έχει μαθησιακές δυσκολίες, είτε διαφορετικό ρυθμό ανάπτυξης, είτε κάποια αναπηρία. Αυτά τα παιδιά μας διδάσκουν σεβασμό, υπομονή και αληθινή αγάπη.
- Ο κόσμος μας έχει δυσκολίες για τα παιδιά, που οι μεγαλύτεροι δεν μπορούμε να τις αποτρέψουμε. Αυτό όμως που μπορούμε να κάνουμε είναι να μάθουμε στα παιδιά να τις αντέχουν και, όταν πέφτουν, να ξανασηκώνονται.
- Η ψυχική ανθεκτικότητα διδάσκεται με το παράδειγμα. Όταν το παιδί βλέπει τον γονιό να αγωνίζεται και, όταν αποτυγχάνει, να ξανασηκώνεται και να ξαναπροσπαθεί, μαθαίνει πως η αποτυχία δεν είναι το τέλος αλλά μάθημα και ότι η δύναμη είναι η αντοχή μέσα στην αδυναμία.
- Οι γονείς είναι σαν τους ναυπηγούς. Όταν ο ναυπηγός φτιάχνει ένα καράβι, δεν φροντίζει η θάλασσα να μην έχει τρικυμία. Και πώς θα μπορούσε άλλωστε. Φροντίζει να κάνει δυνατό το καράβι για να αντέξει τις τρικυμίες. Έτσι και ο γονιός, που μεγαλώνοντας το παιδί του ξέρει ότι αυτό θα έχει δυσκολίες στη ζωή, φροντίζει να το κάνει "δυνατό καράβι", ώστε να αντέξει τις "φουρτούνες" της ζωής.
- Η ανατροφή είναι τέχνη και απαιτεί διάκριση. Είναι ένας καθημερινός αγώνας, μια συνεχής ισορροπία ανάμεσα στην πειθαρχία και την τρυφερότητα, στην καθοδήγηση και την ελευθερία.
- Όριο είναι η αγάπη που προστατεύει. Οι σαφείς κανόνες είναι ασφάλεια.
- Η σταθερότητα δίνει ηρεμία, ενώ ασυνέπεια προκαλεί σύγχυση.
- Η οικογένεια και το σχολείο οφείλουν με εμπιστοσύνη να συνεργάζονται, γιατί είναι οι δύο πυλώνες που στηρίζουν το παιδί.
- Η οικογένεια είναι εργαστήριο αγάπης.
- Μέσα στην οικογένεια το πιο δύσκολο και το πιο λυτρωτικό μάθημα είναι η συγχώρεση, να μπορεί ο γονιός να πει συγγνώμη όταν θυμώνει, να δείξει στο παιδί ότι η αγάπη δεν σβήνει με

ένα λάθος. Έτσι κι εκείνο μαθαίνει να συγχωρεί και να συμφιλιώνεται.

- Η συγχώρεση φέρνει ειρήνη στην καρδιά και χωρίς αυτή την ειρήνη καμία παιδαγωγική δεν καρποφορεί.
- Η ανατροφή των παιδιών είναι τέχνη αγάπης, υπομονής και αφοσίωσης.
- Κάθε μέρα που ξυπνάμε έχουμε την ευκαιρία να χτίσουμε ή να πληγώσουμε σχέσεις.
- Κάθε φορά που ακούμε και ενθαρρύνουμε ένα παιδί και που με σεβασμό του δείχνουμε όρια, παιδαγωγούμε ένα παιδί που θα μπορεί να σταθεί όρθιο.
- Τα παιδιά δεν χρειάζονται τέλειους γονείς. Παρόντες γονείς χρειάζονται.
- Τα παιδιά δεν μαθαίνουν από τα λόγια μας, αλλά από τον τρόπο που ζούμε και από το παράδειγμά μας. Όταν μας βλέπουν να αγαπάμε, να εργαζόμαστε, να συγχωρούμε, να προσευχόμαστε, τότε δεν τα διδάσκουμε απλώς κάτι, αλλά τα εμπνέουμε να ζήσουν.
- Δεν λυτρωνόμαστε από την τελειότητα, αλλά από την αγάπη που δίνουμε και δεχόμαστε. Και αυτή είναι πιο μεγάλη πράξη γονεϊκής-ανθρώπινης ευθύνης.
- Όταν κάτι στην ανατροφή του παιδιού μας δεν πηγαίνει όπως θα θέλαμε, να μην απογοητευόμαστε. Κάθε μέρα είναι μια νέα ευκαιρία. Η γονεϊκότητα δεν μετριέται με επιτυχίες, αλλά με επανεκκινήσεις.
- Ο Θεός μάς χαρίζει τα παιδιά, όχι για να τα διορθώσουμε, αλλά για να τα αγαπήσουμε. Και μέσα από αυτή την αγάπη θεραπευόμαστε κι εμείς.
- Το μεγαλύτερο πρόβλημα της Εκπαίδευσης σήμερα είναι η έλλειψη των γονέων από το σχολείο και το ότι, συχνά όταν ένας γονιός πηγαίνει στο σχολείο, το κάνει για να αποδομήσει τον δάσκαλο.
- Προσοχή στις διάφορες ομάδες και κοινότητες των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, όπως είναι το Viber. Αν βλέπουμε ότι εκεί υπάρχουν γονείς που υπονομεύουν το καλό κλίμα των γονέων ενός τμήματος μαθητών, είναι καλύτερα να αποχωρούμε από αυτές.
- Ο γονιός μπορεί να είναι το πρώτο Ευαγγέλιο που διαβάζει ένα παιδί. Και κάθε σπίτι μπορεί να είναι μία μικρή Εκκλησία, ένας τόπος προσευχής, χαράς και αγάπης που δεν τελειώνει ποτέ.